

Jaarverslag 2024

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
1. Visie en missie.....	4
2. Resultaten Friese Milieu Federatie 2024.....	6
3. Organisatie en bedrijfsvoering	13
4. Financiën.....	18
5. Verantwoording.....	21

Voorwoord

Voor u ligt het jaarverslag 2024 van de Friese Milieu Federatie. We kijken terug op een jaar waarin we veel hebben bereikt, maar waarin we ook geconfronteerd zijn met serieuze zorgen, zoals het afblazen van het Fries programma landelijk gebied. Trots en urgentie gaan hand in hand.

Een belangrijk hoogtepunt in 2024 was voor ons de totstandkoming van onze nieuwe Meerjarenvisie, die we samen met ons bestuur, onze aangesloten organisaties en medewerkers hebben ontwikkeld. We hebben diverse sessies met bestuur en aangesloten organisaties gehad, waarbij de urgentie om concreet aan de slag te gaan werd gevoeld. Er was een breed gedeeld besef dat de FMF een gidsfunctie in de duurzaamheidsbeweging heeft en dat wij met positief activisme en het zoeken van verbinding met partijen en mensen die aan de slag willen laten zien hoe het wél kan. En dat hebben we ook echt laten zien in 2024.

Zo zetten we ons volop in voor energiebesparing in maar liefst 7 dorpen en wijken, ondersteunden we boeren die kiezen voor natuurinclusieve landbouw, en hielpen we bij het planten van 100.000 bomen. We vertolkten de stem van natuur en milieu op tal van plekken, bijvoorbeeld met onze input voor de Friese landbouwagenda.

Tegelijkertijd maken we ons zorgen. De druk op natuur en milieu blijft groot. De kwaliteit van natuur, milieu en landschap blijft achteruit kachelen. Tegelijkertijd neemt de politieke aandacht mede door internationale ontwikkelingen af. Nieuwe problemen doemen op, zoals de grootschalige PFAS-vervuiling. Niet alleen rond vliegbasis Leeuwarden, maar ook op andere locaties. Daarom steunen we de rechtszaak tegen de regering om te pleiten voor een landelijk verbod op PFAS-uitstoot.

De FMF is meer dan ooit nodig. Met onze nieuwe strategie blijven we koers houden en perspectief bieden. Voor een toekomstbestendig, mooi en natuerlik Fryslân

Hans van der Werf

Directeur Friese Milieu Federatie

Hans Revier

Voorzitter Friese Milieu Federatie

1. Visie en missie

Onze missie

Wij werken al meer dan 50 jaar aan een mooie en duurzame provincie: een rijke biodiversiteit, een mooi landschap en een gezonde leefomgeving voor mens, plant en dier. We zetten ons met hart en ziel in voor een duurzame ontwikkeling van de provincie Fryslân. Dit is onze missie en daar willen we de komende jaren hard aan blijven werken.

Als intermediaire organisatie slaan we bruggen tussen onze aangesloten organisaties, de Friese overheden, bedrijven en de Friese burger. In totaal vertegenwoordigen we 41 aangesloten organisaties en via deze organisaties meer dan 95.000 Friezen. Wij zijn een agenda-zettende, proactieve netwerkorganisatie met de voeten in de Friese samenleving en met een landelijk dekkend netwerk van Natuur en Milieufederaties. Daarmee kunnen we schakelen tussen lokale en landelijke thema's en creëren we impact.

Visie

Voor een duurzaam bestaan van mens en natuur zijn er op de middellange termijn drie grote opgaven in Fryslân waar we als FMF aan werken:

1. De neergang van de biodiversiteit stoppen en komen tot herstel.
2. Het tegengaan van klimaatverandering en de gevolgen hiervan beperken.
3. Het behoud en ontwikkeling van de (omgevings)kwaliteiten van Fryslân.

Om deze opgaven te voltooien zijn fundamentele keuzes nodig, die leiden tot een wezenlijke transitie in de samenleving. De FMF wil aanjager zijn van deze transitie en ziet het als haar taak om hiervoor draagvlak en een gevoel van urgentie te creëren met en voor al onze samenwerkingspartners. Wij vertalen onze ambitie in concreet handelingsperspectief waarbij we zoveel mogelijk impact realiseren. We steken in op die activiteiten waarmee we het verschil kunnen maken. Dit doen we zoveel mogelijk vanuit de netwerkgedachte: samen met burgers, maatschappelijke organisaties, bedrijven en overheden. Waarbij we samenwerken om de opgave te realiseren en impact creëren.

Transitie thema's

Om impact te genereren en de transitie vorm te geven werken we in 2024 aan 6 thema's die allen een bijdrage leveren aan de genoemde opgaven. De accenten verschillen per thema. Het gaat om:

1. Klimaat en Energie
2. Biodiversiteit en Natuur
3. Omgevingskwaliteit

4. Landbouw en Voedsel
5. Duurzaam Leven/ Circulaire Economie
6. Netwerk en Participatie

In 2025 hebben we een andere (programma)structuur, passend bij de nieuwe meerjarenstrategie.

2. Resultaten Friese Milieu Federatie 2024

Hieronder staat per thema voor het jaar 2024 een korte samenvatting van de resultaten. Daarbij gebruiken we de Theory of Change om de impact te meten. Over het algemeen kan gesteld worden dat de afgesproken resultaten gehaald zijn en dat we voor een groot aantal onderdelen impact hebben gerealiseerd. Bij enkele thema's zijn er wat aandachtspunten die in 2025 worden opgepakt.

Thema Klimaat en energie

Binnen dit thema zetten we ons in voor het stimuleren en ontwikkelen van initiatieven op het gebied van energieopwekking en energiebesparing. Daarbij kijken we verder dan alleen de opbrengst in Petajoules – onze focus ligt op het daadwerkelijk terugdringen van CO₂-uitstoot. Een belangrijk uitgangspunt is dat energieprojecten goed worden ingepast in het Friese landschap, met oog voor natuur en biodiversiteit.

In 2024 hebben we mooie resultaten geboekt. Zo is de website '**Foar Elkoar**' gelanceerd, waarop alle energiebesparingsinitiatieven die we begeleiden overzichtelijk worden gepresenteerd. Daarnaast is het **Friese Energiehûs** van start gegaan, waarin FMF actief meewerkt. De nadruk ligt hier op het ondersteunen van natuurinclusieve energie-initiatieven, zoals energietuinen.

We zijn trots op het feit dat we in 2024 een recordaantal van **9 energiebesparingsinitiatieven** hebben begeleid. In 2025 willen we dit opschalen naar maar liefst **14 initiatieven** – hiermee is Fryslân koploper in Nederland!

De geplande **CO₂-monitor** is dit jaar niet uitgevoerd. In overleg is besloten om deze op een andere manier vorm te geven, in samenwerking met het Planbureau Fryslân.

Activiteit 2024	Output 2024:	Effect:	Impact:
Formuleren en uitvoeren van programma Natuurinclusieve Energie en Warmtetransitie	vastgestelde positionpaper monomestvergisting	Burgers, Bedrijven, Overheden hebben een toegenomen bewustzijn (Sense of Urgency) en handelingsperspectief	Er is een substantieel lagere CO2-uitstoot
Kennisdeling natuurincl energietransitie	Symposium monomestvergisting. Handleiding natuurincl isoleren	Voortgang emissiereductie wordt gemonitord en gemeenten en provincie passen hun aanpak indien nodig aan	Aandeel duurzame energieopwekking en energiebesparing is fors gegroeid
Uitvoeren Regionale Energie Strategie natuur en landschap	Concept Energievisie FEA opgesteld		Er is draagvlak voor de energietransitie, projecten worden gemakkelijker en sneller gerealiseerd
Werken aan een ondersteunings-structuur voor lokale energie-initiatieven.	Energyhûs Mienskipsenerzjy is opgericht	Draagvlak van aangesloten organisaties voor RES	
Uitwerken pilot energiehubs	Voorstel FREON is vastgesteld. Uitvoering 2025	Energiegemeenschappen zijn eigenaar van hernieuwbare opwek, hebben een actieve marktrol en benutten voordelen	Duurzame energie is zorgvuldig ingepast in het landschap met aandacht voor omgeving (mensen) en natuur
Aanjagen energiebesparing	7 dorpsinitiatieven energiebesparende maatregelen		
Bewustwording energiebesparing	Website Foar Elkoar		

Thema Biodiversiteit en natuur

De FMF zet zich actief in om biodiversiteitsinitiatieven te ondersteunen en te versterken. We brengen partijen bij elkaar, doen zelf voorstellen en helpen projecten van de grond te krijgen. Dit doen we onder andere via het Biodiversiteitsherstelprogramma, het Platform Biodiversiteit, Natuer mei de Mienskip/Tsjoch op! en Plan Boom. Daarnaast brengen we het onderwerp biodiversiteit onder de aandacht bij gemeenten en bedrijven.

De meeste projecten hebben in 2024 mooie resultaten opgeleverd en dragen daadwerkelijk bij aan het versterken van de biodiversiteit in Fryslân. Vooral de betrokkenheid van burgers is daarbij van grote waarde, zoals bij het aanplanten van meer dan 100.000 bomen! Onze projecten vergroten hun kennis, wakkeren enthousiasme aan en zorgen ervoor dat mensen de boodschap verder verspreiden binnen hun eigen netwerk. We hebben uitvoering gegeven aan de subsidieregeling bestrijding Invasieve Exoten. Door de regeling op de juiste plekken onder de aandacht te brengen is de FMF er in geslaagd om het aantal aanvragen te verhogen, waardoor particulieren actief aan de slag gaan met de bestrijding van invasieve exoten.

Sommige projecten hebben meer tijd nodig om tot volle bloei te komen. Dit geldt bijvoorbeeld voor het Biodiversiteitsherstelprogramma, het werk rond biodiversiteit op bedrijventerreinen en het behoud van bestaande bomen. Dat pakken we in 2025 verder op.

Activiteit 2024:	Output 2024:	Effect:	Impact:
Uitvoeren van Plan Boom en stimuleren burgers om zelf bomen te planten	102.000 bomen geplant.	Bewustwording burger m.b.t. biodiversiteit is vergroot	Provincie breed herstel biodiversiteit
Opzetten Ondersteuningsstructuur biodiversiteit	Via het adviespunt zijn zo'n 10 vragen van particulieren binnengekomen en zijn 8 initiatieven (voedselbos) ondersteunt	Handelingsperspectief voor burger m.b.t. natuur	Herstel biodiversiteit op gronden van de overheden
Biodiversiteit en natuur op bedrijventerreinen stimuleren		Bedrijven gaan aan de slag met natuur	Versnelling NNN
Biodiversiteit en natuur bij gemeenten stimuleren	Via biodiversiteits herstelprogramma zijn kennissessies/trainingen gemeenten georganiseerd	Er zijn meer bomen aangeplant	Hogere biodiversiteit, landschapsherstel en voor klimaattherstel door aanplant bomen
Provinciebrede campagne gericht op terugdringen pesticidegebruik door bewoners opzetten	Campagne is uitgevoerd	Gronden van overheden herbergen een hogere biodiversiteit	Burgers zijn meer en actiever betrokken bij het herstel van de biodiversiteit
Aanjagen van initiatief Natuur mei de Mienskip	Actieve deelname in stuurgroep. Aanjagen van fondswerving.		

Thema Omgevingskwaliteit

De omgevingskwaliteit in Fryslân staat onder druk door ontwikkelingen zoals woningbouw, de energietransitie en veranderingen in de landbouw. Veel Friezen maken zich zorgen over de achteruitgang van het landschap – het gevoel van landschapspijn leeft nog steeds sterk. De druk op de ruimte neemt toe, zeker in het buitengebied. Er komen steeds meer initiatieven bij, van natuurontwikkeling tot woningbouw, van duurzame energie tot extensieve landbouw. De grote vraag is: hoe combineren we al deze belangen op een evenwichtige manier?

Toch kunnen we met tevredenheid terugkijken op onze inzet binnen dit thema. Er is veel aandacht gekomen voor het belang van het Friese landschap. Campagnes en projecten zoals die over zwerfafval en het behoud van duisternis (donkerte) kregen veel respons vanuit de samenleving. We hebben een training gegeven voor potentiële gebiedscommissieleden en eind van het jaar hebben we een succesvol landschapsbiodiversiteitssymposium georganiseerd, samen met Fries Natuurmuseum, landschapsbeheer Friesland en SOVON.

De samenwerking met andere groene organisaties verloopt goed. We trekken samen op in belangrijke trajecten zoals het Sectoroverleg Natuur, Kracht van het Noorden, de Lelylijn en de Provinciale Omgevingsvisie. Wel is het Fries Programma Landelijk Gebied (voorlopig?) stilgelegd en is de Omgevingsvisie vertraagd. Dit vraagt van ons blijvende inzet en flexibiliteit.

Activiteit 2024:	Output 2024:	Effect:	Impact:
Aandacht voor het belang van donkerte vergroten	Nacht van de Nacht 3000 deelnemers, Wad gaat om 1500 deelnemers	Het landschap is aantrekkelijker en gevarieerder geworden	Mooier en schoner Fries landschap
Aandacht voor de impact van zwerfafval	Skjin Wetter 5000 deelnemers, 9 gemeenten	Omgevingskwaliteit is onderdeel van gebiedsprocessen, beleidsplannen overheid	Draagvlak bij burgers voor Landschap neemt toe
Advisering van de provincie, gemeenten en Wetterskip	75 adviezen PCLG, Olterterp, Grunbank, Adviesorgaan Wetter	Er is grote waardering bij inwoners van Fryslân voor kwaliteit Fries Landschap	
Vragen van burgers beantwoorden	Via vraagbaak 30 vragen beantwoordt	Burgers worden vroegtijdig betrokken bij planprocessen	
Training voor gebiedscommissieleden	Cursus Groene Antenne voor 15 deelnemers		
Aandacht voor het belang van landschap	Landschapsbiodiversiteits herstel ism LBE, SOVON en Natuurmuseum		
Aandacht voor de impact van milieuvervuiling	Rechtszaak regering over PFAS		

Thema Landbouw en voedsel

Wij zetten ons in voor een toekomstbestendige landbouw in Fryslân, waarin boeren op een natuurinclusieve manier kunnen produceren. Een belangrijk uitgangspunt daarbij is dat boeren die de overstap maken, kunnen rekenen op een duurzaam verdienmodel – niet alleen nu, maar ook op de lange termijn. Dit doen we ondermeer voor boeren die deelnemen aan het Aanvalsplan Grutto. In 9 kansgebieden zijn boeren ondersteunt die de omslag maken naar een meer weidevogelgerichte bedrijfsvoering. Het project Friese Vitale Bodem werd in 2024 succesvol afgerond. De 11 deelnemende tuinders zagen een positieve verbetering van de bodemgesteldheid. Een prachtig project met mooie resultaten.

Daarnaast hebben we, samen met andere natuurorganisaties, input geleverd voor de provinciale landbouwagenda. Ook is het programma NL2120: Nederland verdient natuurlijk

op stoom gekomen. Dit is een landelijk programma waarbij we samen met meer dan 30 andere organisaties gebruik van zogenoemde nature-based solutions: oplossingen waarbij de natuur als middel wordt ingezet. De inzichten gaan we als FMF gebruiken voor het Friese veenweidegebied en vooral op 2 proeflocaties.

Hoewel stikstof niet het centrale thema is binnen de FMF, merken we wel dat het – net als het wegvallen van de derogatie – grote invloed heeft op de Friese boeren. Vooral voor natuurinclusieve boeren is het vinden van werkbare oplossingen de komende jaren een belangrijke uitdaging. Hier blijven wij ons actief voor inzetten.

Activiteit 2024:	Output 2024:	Effect:	Impact:
uitwerking stikstofaanpak, veenweideprogramma en landbouwagenda	Input voor provinciale landbouwagenda	Kennis bij boeren over impact biodiversiteit is vergroot	Toename van de biodiversiteit
Ondersteuning veenweidegebiedsprocessen en	Deelname BOF, bijeenkomst gebiedscommissieleden. Start van LESA	De helft van de Friese veeboeren is natuurinclusief	Er worden minder broeikasgassen uitgestoten en meer CO2 vastgelegd
Ontwikkelen nieuwe verdienmodellen landbouw	Ism CarbonCoop is een projectplan bij SNK ingediend	Afstand boer – burger is verkleind	De lokale en regionale milieudruk van de landbouw is verlaagd m.b.t.
Opzetten en kennisdelen pilotprojecten agroforestry	Eind symposiumaanvalsplan grutto, diverse groenlunches, 2 ledenbijeenkomsten	Integrale aanpak van problematieken in de landbouw (Biodiversiteit, klimaat, N2, Fosfaat, waterkwaliteit etc.)	Bestrijdingsmiddelen, watergebruik, N2 depositie en afname van vervoerskilometers
Ondersteuning en uitvoeren Aanvalsplan Grutto	9 gebieden ondersteund	Samenwerking natuurorganisaties en landbouw is verbeterd	Meer waardering van burgers voor de koploperboeren en de meerwaarde van hun producten
Communicatie en uitdragen kansen natuur en landbouw	symposium en diverse artikelen		

Thema Circulaire economie, duurzaam leven

Met dit thema richten we ons op het versnellen van de overgang naar een duurzamere samenleving. We willen inwoners van Fryslân in beweging brengen – met een positieve, hoopvolle boodschap en duidelijke mogelijkheden om zelf in actie te komen.

In 2024 hebben we de focus gelegd op de deel- en repaireconomie. Zo hebben we een netwerk van reparatiepunten opgezet. We merken dat er veel vragen leven over het ‘recht op reparatie’ en wat dit gaat betekenen voor consumenten en bedrijven.

Door het wegvallen van de programmamanager zijn sommige activiteiten doorgeschoven naar later in 2025. Desondanks blijven we werken aan het versterken van bewustwording en betrokkenheid rondom duurzame keuzes.

Activiteit 2024:	Output 2024:	Effect:	Impact:
Provinciale Friese Voetafdruk meting uitvoeren voor inzage in verandering van ecologische voetafdruk	1x Provinciale Friese Voetafdrukmeting	Bewustwording en handelingsperspectief Friese burger vergroot	Duurzamere Friese levensstijl
Burgeronderzoekspanel inzet om mening van de Friese burger te peilen	8x laagdrempelig burgeronderzoekspanel (Griene Miening)	Inwoners delen spullen en diensten	Grondstoffen worden efficiënter benut
bewustwordingscampagne levensduur verlenging van spullen/kleding	GroenLunch met als thema circulaire economie	Burgers kiezen bewust voor duurzamere levensstijl	Duurzamere Friese economie
recht tot reparatie onder de aandacht brengen	Campagne	Lagere ecologische footprint Friese burger	Groen Herstel - minder druk op natuur en milieu
ondersteuning van lokale (potentiële) deelinitiatieven	Pilot recht op reparatie		Toegenomen eigenaarschap Friese huishoudens en dorpen op verduurzaming
	5x ondersteuning lokale deelinitiatieven/ inspiratieplatform Servicepunt Circulair		

Thema Netwerk en participatie

Wij zetten ons in om lokale initiatieven en groepen te ondersteunen, hun belangen te vertegenwoordigen en actief thema's op de agenda te zetten. Onze ambitie is om meer organisaties en samenwerkingsverbanden aan ons te binden. Daarbij zoeken we nadrukkelijk de verbinding met de Friese burger – via onze communities én door nieuwe vormen van samenwerking.

In 2024 hebben we mooie resultaten behaald. De betrokkenheid van leden en onze rol als vertegenwoordiger zijn sterk gegroeid. We hebben onze aangesloten partners en onze belangrijkste stakeholders actief betrokken bij de totstandkoming van onze meerjarenvisie. Ook ons bereik via de media is goed, en het aantal volgers op social media blijft stijgen. We hebben actief gewerkt aan het afstemmen van standpunten van onze aangesloten organisaties en hebben namens hen adviezen ingebracht bij de PCLG.

Er hebben zich nog geen nieuwe organisaties aangesloten. Daarom hebben we extra ingezet op het werven van nieuwe partners. Dit heeft al resultaat: in januari 2025 staan twee nieuwe

kandidaten klaar om aan te sluiten. Daarnaast zijn er nieuwe samenwerkingen ontstaan, onder andere met Arcadia, Generatie Fryslân 2025 en het Groen Boeren netwerk. Een belangrijk aandachtspunt voor de komende periode is het beter betrekken van jongeren bij ons netwerk en onze activiteiten.

Activiteit 2024:	Output 2024:	Effect:	Impact:
Spreeken namens aangesloten organisaties	8 Grien Oerlissen	1 geluid vanuit natuur en milieu	Slagkracht waardoor de duurzame transitie wordt versneld
Coördinatie input Provinciale Omgevingsvisies/veenweide/ PCLG	8 bijeenkomsten secoroverleg Natuur	De aangesloten organisaties opereren effectiever	Draagvlak bij burgers en maatschappelijke organisaties voor transitie is groot
Organisatie Grien Oerlis, Groen Lunch, ledenbijeenkomsten	Vraagbaakfunctie: 180 vragen verwerkt.	Betrokkenheid burgers/aangesloten organisaties is vergroot	Er is geen versnippering van de diverse initiatieven en organisaties
Vragen van burgers en achterban beantwoorden	4.100 nieuwsbrief abonnees	Kennis bij aangesloten organisaties is vergroot	
Koplopers duurzaamheid voor het voetlicht brengen	20.000 volgers social media		
Ontwikkelen lange termijn visie	2 ledenbijeenkomst/ achterbanbijeenkomst		
	Vastgestelde Meerjarenvisie 2025 - 2028		

3. Organisatie en bedrijfsvoering

Statutaire naam, rechtsvorm en vestigingsplaats

De Stichting Friese Milieu Federatie (FMF), gevestigd in Leeuwarden, is opgericht in 1972 onder de toenmalige naam “Friese Milieuraad”. Deze naam is bij de statutenwijziging in 1992 gewijzigd in Stichting Friese Milieu Federatie. Op 8 februari 2006 heeft een eerste actualisatie van de statuten plaatsgevonden. Op 27 november 2015 heeft de meest recente actualisatie plaatsgevonden. De statuten zijn opgemaakt door notaris mr. D. Postma te Leeuwarden. De stichting is ingeschreven in het Handelsregister te Leeuwarden onder nummer S41000343.

Bestuur en directie MF

Het bestuur bestaat statutair uit ten minste vijf personen en wordt benoemd door de raad van toezicht. Het huidige bestuur bestaat uit zeven personen. De zittingsduur van een bestuurslid is vier jaar; bij periodiek aftreden is het bestuurslid tweemaal herbenoembaar. Het bestuur heeft bij directiestatuut last en volmacht verleend aan de directeur om namens het bestuur de dagelijkse leiding over de Stichting te voeren.

In 2024 hebben de volgende wijzigingen plaatsgevonden binnen het bestuur:

- J. Slager is per 1 januari gestopt als bestuurslid
- F.E. Amting is nieuw bestuurslid per 23 mei
- O.J. Postma heeft de rol als penningmeester overgenomen van M. Hoekstra per 16 september.

In 2024 kwam het bestuur 5 maal bijeen, te weten op 11 maart, 13 mei, 8 juli, 16 september en 21 november.

In 2024 is de nieuwe meerjarenvizie over de periode 2025 - 2028 opgesteld samen met het bestuur. Hiervoor zijn drie sessies georganiseerd op 17 april, 19 juni en 26 september.

Rooster van (her)benoeming

	benoemd	herbenoemd	
Dhr. J.M. Revier, voorzitter	mrt 2022		herbenoeming mrt 2026
Dhr. M.J. Hoekstra, bestuurslid	nov 2019	juni 2020	herbenoeming juni 2024
Dhr. J.J. van der Feen, secretaris	juni 2021	Nov 2022	herbenoeming juni 2025
Dhr. E.O. Folmer, bestuurslid	juni 2014	juni 2018/mei 2022	einde zittingsperiode mei 2026
Dhr. E. Nutma, bestuurslid	okt 2015	nov 2019	afgetreden nov 2024
Dhr. O.J. Postma, penningmeester	juni 2021		herbenoeming juni 2025
Mevr. F.E. Amting, bestuurslid	mei 2024		herbenoeming mei 2028

Hoofd- en nevenfuncties van leden van het bestuur

Als hoofd- en nevenfuncties zijn door de volgende leden de volgende meldingen gedaan.

J.J. van der Feen

- Kwartiermaker Leergemeenschap Publiek Domein - Lectoraat Human Capital - HanzePro – Hanzehogeschool Groningen

E.O. Folmer

- Eigenaar Ecospace, ecologisch onderzoek- en adviesbureau
- Medeoprichter en eigenaar Aeria
- Vrijwilliger bij KNRM Lemmer

M.J. Hoekstra

- Maarten Hoekstra Public Management en Research

E. Nutma

- Directeur Sociaal Werk Ameland
- Eigenaar van Weiwiske Advies
- Lid Ledenraad Univé Dichtbij

O.J Postma

- Eigenaar van Natuurlik - Ecodata
- Eigenaar De Geldddokter
- Adviseur Bahari Hai (Kenia)

F.E Amting

- Organisatie en commissielid Generatie Fryslan
- Project en procesmanagement Duurzaamheid in het onderwijs en Green Office coördinator
- Zelfstandig ondernemer – FEA duurzame projecten

J.M. Revier

- Geen andere hoofd of nevenfuncties

Raad van Toezicht

De raad van toezicht heeft als algemene taak het toezicht houden op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in de stichting alsmede het uitoefenen van die taken en bevoegdheden die in de statuten aan de raad van toezicht zijn opgedragen of toegekend. De leden worden benoemd voor een periode van drie jaar en zijn eenmaal onmiddellijk herbenoembaar voor een volgende termijn. De huidige raad van toezicht bestaat uit 8 leden.

De raad van toezicht heeft per 1 februari 2011 dhr. J.R. van der Werf benoemd als directeur.

In 2024 kwam de raad van toezicht tweemaal bijeen, te weten op 23 mei en 21 november .

Rooster van (her)benoemen en aftreden

	benoemd	herbenoemd	herbenoeming	aftredend
Dhr. Th.C. van Gelder	mei 2022		mei 2025	
Mw. I. Groenendaal	juni 2019	mei 2022		mei 2025
Dhr. A.J. IJzerman	juni 2019	mei 2022		mei 2025
Dhr. W. de Jong	juni 2019	mei 2022		mei 2025
Dhr. P.A.T. Jelsma	nov 2023		nov 2026	
Dhr. P.D.J. Steenhuisen	juni 2019	mei 2022		mei 2025
Dhr. O.P. Veldman	mei 2022		mei 2025	
Dhr. B. van der Werf	nov 2022		mei 2025	

Hoofd- en nevenfuncties van leden van de raad van toezicht 31 december 2024

Als hoofd- en nevenfuncties zijn door de volgende leden de volgende meldingen gedaan.

A.J. IJzerman

- Bestuurslid vereniging Water Natuurlijk afd. Fryslân
- Bestuurslid Stichting Belvédère Oranjewoud (eigenaar historische uitzichttoren)
- Secretaris Stichting Beekdallandschap Koningsdiep | De Nije Boarn
- Secretaris Vereniging de Opsterlandse Groene Parels (eigenaren parken en bossen)
- Voorzitter Stichting Tointsje Leech (zelfvoorzienend leven rond vuurtoren Workum)
- Lid adviescommissie erfgoed/cultuurhistorie Vereniging It Fryske Gea
- Examinator/ gecommitteerde Gild Fryske Mouders
- Bestuurslid/ vice voorzitter Stichting tot Behoud van de Veluwe Sprengen en Beken
- Bestuurslid Kon. Ned. Bosbouwkundige vereniging

W. de Jong

- Bestuurder lid DB, DB en penningmeester BFWW
- Adviseur verduurzaming project MFC Piers Stee
- Directievoerder vakschool MBO Nimeto Utrecht

- Projectmanager/directievoerder recreatie projecten
- Adviseur diverse bouwprojecten

O.P. Veldman

- Voorzitter Sportvisserij Friesland

Bureaumedewerkers

Medewerkers in dienst getreden

- Mw. A. de Wrede, Thematrekker Natuur en biodiversiteit (vanaf 1 januari 2024)
- Dhr. J. Scholberg, Thematrekker Landbouw (vanaf 12 februari 2024)
- Dhr. R. Koop, Thematrekker Klimaat en Energie (vanaf 1 juni 2024)
- Mw. K. de Jong, Projectmedewerkster

Medewerkers uit dienst getreden

- Mw. D. Aukes, thematrekker Klimaat en Energie (1 juni 2024)
- Mw. S. ter Voort, projectmedewerker (1 september 2024)
- Dhr. H. Pries, projectmedewerker (1 november 2024)

Per 31 december 2024 waren de volgende medewerkers in dienst

- Mw. M. Antoine, secretaresse
- Dhr. drs. J.R. van der Werf, directeur
- Dhr. drs. M. Felix, controller
- Dhr. I. van der Ploeg, projectleider
- Mw. A. de Wrede, thematrekker Natuur en biodiversiteit
- Dhr. J. Scholberg, thematrekker Landbouw
- Mw. K. de Jong, projectmedewerkster
- Mw. T. Schram, thematrekker Circulaire Economie
- Dhr. R. Koop, thematrekker Klimaat en Energie
- Mw. A. Postma, projectmedewerker

Per saldo is het gemiddelde aantal fte (9,62) gestegen ten opzicht van jaar 2023 (8,27).

De verdeling man/vrouw was voor alle medewerkers in 2024 52% man en 48% vrouw. Het verzuim in 2024 is 4,7%. Wat betreft de scholing van medewerkers zijn hun wensen en de wensen van de organisatie vastgelegd in hun persoonlijke ontwikkelingsplannen. De personeelsvertegenwoordiging binnen de organisatie is vormgegeven door tweemaal per jaar personeelsvergaderingen plaats te laten vinden samen met het bestuur.

Integriteit

De FMF kent een integriteitsbeleid dat gezamenlijk met alle landelijke milieufederaties is opgesteld en toegespitst is op de FMF. Het beleid is vastgesteld door het bestuur. Het geeft

inzicht in de wijze waarop de verantwoording voor het integriteitsbeleid is belegd. Standaard ontvangen medewerkers die in dienst treden bij de FMF een te ondertekenen gedragscode integriteit met een expliciete beschrijving van de normen en waarden van de FMF. De FMF heeft een meldpunt waar schendingen veilig en vertrouwelijk door iedereen kunnen worden gemeld. Er is in 2024 1 melding binnen gekomen met een vraag over integriteit. In een teamoverleg is het onderwerp integriteit aan de orde geweest.

Met ingang van maart 2023 wordt gewerkt met een externe vertrouwenspersoon, t.w. Herman Tuning. Eén van de taken van de vertrouwenspersoon is de eerste opvang, ondersteuning, begeleiding en nazorg van medewerkers, die te maken hebben met ongewenste omgangsvormen of met integriteitsschendingen. Daarnaast is de vertrouwenspersoon betrokken bij het geven van voorlichting aan medewerkers en leidinggevend en kunnen zij gevraagd en ongevraagd advies geven aan het management als het gaat om het creëren van een veilige werkomgeving. In de bijlage is het jaarverslag 2024 van de externe vertrouwenspersoon opgenomen.

Bezoldiging en vergoedingenbeleid

De Friese Milieu Federatie volgt voor de bureaumedewerkers de arbeidsvoorwaarden die zijn opgesteld in de cao Sociaal Werk. De bestuurders van Stichting Friese Milieu Federatie ontvangen een onkostenvergoeding voor de kosten die zij maken voor hun werkzaamheden. Bij de bepaling van het bezoldigingsbeleid en het vaststellen van de beloning volgt de FMF de Regeling beloning directeurs van goede doelen organisaties. De regeling geeft aan de hand van zwaartecriteria een maximumnorm voor het jaarinkomen. De weging van de bezoldiging van de directie is in 2024 uitgevoerd door het bestuur en is in de jaarrekening gespecificeerd.

Vrijwilligersbeleid

De Friese Milieu Federatie heeft contacten met verschillende soorten vrijwilligers:

1. de leden van de aangesloten organisaties en andere organisaties, die zich vrijwillig inzetten voor het behoud van natuur, milieu, landschap en duurzaamheid in Fryslân;
2. personen, die zich incidenteel en belangeloos inzetten voor bepaalde activiteiten van de Friese Milieu Federatie;
3. onbezoldigde medewerkers van het kantoor van de Friese Milieu Federatie.

In 2024 zijn er geen vrijwilligersovereenkomst gesloten.

4. Financiën

De Friese Milieu Federatie is een stichting zonder winstoogmerk. Provincie Fryslân en de Nationale Postcode Loterij zijn de grootste geldverstrekkers. De besteding van de inkomsten wordt inhoudelijk verantwoord in het jaarverslag en financieel in de jaarrekening 2024.

Resultaat 2024

Het jaar 2024 is afgesloten met een positief resultaat van € 218,-. De Friese Milieu Federatie kijkt terug op een jaar waarin veel gepresteerd is ondanks een hoog personeelsverloop. Er is hard gewerkt aan een breed scala aan projecten waarbij dankbaar gebruik gemaakt is van de inzet van externen.

Beleid reserves

Het beleid ten aanzien van de reserves is opgenomen in de notitie “Beleid Reserves” en vertaald naar de jaarrekening. Dit beleid is in 2020 aangescherpt. De Friese Milieu Federatie beschikt over een continuïteitsreserve. Deze dient als buffer voor het opvangen van tegenvallers en om de continuïteit van de stichting te waarborgen. Daarnaast beschikt de Friese Milieu Federatie over een bestemmingsreserve personeelsverplichtingen. Deze reserve kan, indien nodig, tevens worden aangewend om de continuïteit van de Stichting te waarborgen. Het streven blijft om binnen enkele jaren deze reserve naar het gewenste niveau te brengen.

Beleggingsbeleid

De Friese Milieu Federatie houdt al haar middelen liquide aan in rekening-courant of rendement rekening. De Friese Milieu Federatie belegt geen middelen in effecten, onroerend goed of andere wijze.

Risicomanagement

In 2024 is een risico evaluatie uitgevoerd voor de top 13 risico's in het kader van de meerjarenstrategie. Voor deze risico's zijn beheersmaatregelen opgesteld. De risico's zijn besproken met de Raad van Bestuur, Raad van Toezicht en binnen de werkorganisatie. Voor risico's van normale bedrijfsprocessen zijn waar mogelijk verzekeringen afgesloten.

Verhouding en opbrengsten van fondsenwerving

De Friese Milieu Federatie ontvangt uit fondsenwerving alleen indirect middelen afkomstig van de Nationale Postcode Loterij via Stichting De Natuur- en Milieufederaties. Deze stichting ontvangt gelden die de Nationale Postcode Loterij aan de gezamenlijke milieufederaties beschikbaar stelt voor projecten. Deze opbrengsten zijn verantwoord in de jaarrekening. De Friese Milieu Federatie heeft om deze middelen te verkrijgen geen andere extra kosten gemaakt dan de kosten die samenhangen met de verantwoordingseisen van het CBF.

Al 25 jaar steun van de Postcode Loterij

Foto: blijde gezichten bij de bekendmaking dat de Postcode Loterij onze meerjarige bijdrage heeft verhoogd

De Natuur en Milieufederaties mogen al meer dan 25 jaar rekenen op de steun van de Nationale Postcode Loterij. De meerjarige bijdrage is nu ook nog eens verhoogd naar 2,5 miljoen! Hiermee kunnen wij samen met de ruim 1.300 lokale initiatieven nog meer werk verzetten voor mooie en duurzame provincies. De impact die we hiermee realiseren, was niet mogelijk geweest zonder deze hulp. Wij zijn de Postcode Loterij en alle deelnemers dan ook heel dankbaar voor hun bijdrage.

Annie van de Pas, directeur van de Natuur en Milieufederaties: “De bijdrage van de Loterij is een vast fundament voor de realisatie van vele mooie lokale projecten in de 12 provincies en zorgt ook voor een belangrijke impuls voor landelijke projecten zoals ‘Boer en Buur met Natuur’ en ‘Energietuinen’. Het is immens goed nieuws dat we nu met de extra bijdrage nog meer impact kunnen maken in Nederland. Deelnemers van de Postcode Loterij: bedankt!”

“Dankzij de deelnemers van de Postcode Loterij kunnen wij de Natuur en Milieufederaties ondersteunen met flexibele, lange termijn financiering. Zij spelen een sleutelrol in het versnellen van de duurzame transitie – van het beschermen van biodiversiteit tot het stimuleren van een circulaire economie. Door hen de ruimte te geven om in te spelen op wat lokaal nodig is, dragen we samen bij aan een groenere en leefbare toekomst voor iedereen.”

– Jonne Arnoldussen, Managing Director, Nationale Postcode Loterij

Extra schenkingen

Naast de meerjarige bijdrage kunnen we een beroep doen op een extra schenking van de loterij voor bijzondere projecten, zodat we belangrijke stappen kunnen maken richting een

klimaatbestendige, natuurinclusieve en circulaire samenleving. De projecten [Natuurkracht](#) en [Energietuinen](#) zijn hier voorbeelden van. Projecten die we zonder deze extra bijdrage niet hadden kunnen uitvoeren. Een nieuwer project dat we konden starten met hulp van de loterij is [Boer&Buur met Natuur](#). In iedere provincie ondersteunen we twee coalities, die groene boeren en actieve burens bij elkaar brengen. Door dit netwerk krachtig bij te staan, werken we aan meer biodiversiteit, een beter klimaat, circulair grondstofgebruik en gezonde & diervriendelijke voeding. Oftewel: een toekomstbestendige landbouw.

Besteding

Het percentage van de middelen dat de Friese Milieu Federatie in 2024 besteed heeft aan haar doelstellingen ten opzichte van de baten bedroeg 100%. In de jaarrekening wordt de lastenverdeling nader beschreven. De kosten van beheer en administratie bedroegen in 2024 13,8% van de totale kosten. Het bestuur heeft een maximumpercentage vastgesteld van 25%.

Omzet 2024

In 2024 heeft de FMF een omzet gerealiseerd van € 1.913.016,-. Begroot was € 1.117.500,-. Dit heeft geresulteerd in heel veel activiteiten die we in samenwerking met onze netwerkpartners hebben uitgevoerd. De FMF was voor veel van deze projecten penvoerder, maar de uitvoering werd door andere partijen gedaan. Dit past bij onze ambitie om als netwerkorganisatie te functioneren. In de volgende tabel staat aangegeven hoe dit per thema verdeeld is en hoe de verhouding is tussen de diverse inkomstenbronnen.

Overzicht totale opbrengsten 2024					
	boekjaarsubsidie na indexatie	overige inkomsten	nationale postcode loterij/koepel nmfs	overheden	Totaal opbrengsten
1. Klimaat en energie	€ 78.942	€ 39.384	€ 213.397	€ 17.025	€ 348.748
2. Biodiversiteit en Natuur	€ 63.573	€ 170.827	€ 10.042	€ 138.685	€ 383.127
3. Omgevingskwaliteit	€ 50.599	€ 20.389	€ 26.319	€ 104.299	€ 201.606
4. Landbouw en Voedsel	€ 93.313	€ 27.517	€ 153.240	€ 422.668	€ 696.737
5. Duurzaam Leven en Circulaire economie	€ 42.914	€ 139	€ 34.328	€ 13.028	€ 90.409
6. Netwerk en participatie	€ 111.776	€ 32.312	€ 48.241	€ 59	€ 192.389
Totaal	€ 441.118	€ 290.568	€ 485.567	€ 695.763	€ 1.913.016

Overige relevante financiële gegevens en kengetallen (nog aanpassen)

Het werkkapitaal is gestegen van € 629.000,- naar € 637.000,- in 2024. De liquiditeitsratio is van 2.4 in 2023 gedaald naar 2.2 in 2024. De solvabiliteitsratio is van 52% in 2022 gestegen naar 59% in 2023. De vermogensratio bedroeg in 2023 59%, deze is gedaald naar 55% in 2024. In 2024 is een lichte daling te zien van de meeste financiële kengetallen, deze zijn uitstekend te noemen en voldoen ze ruimschoots aan de veelal gehanteerde normen. Voor verdere financiële informatie wordt verwezen naar de jaarrekening 2024.

5. Verantwoording

Wet Bestuur en Toezicht Rechtspersonen

Vanaf 1 juli 2021 is de WBTR van kracht. Dit is een wettelijke verplichting voor verenigingen en stichtingen. De FMF heeft een stappenplan doorlopen en is tot de conclusie gekomen dat zij voldoet aan de eisen die worden gesteld.

Centraal Bureau Fondsenwerving

De Stichting Friese Milieu Federatie (FMF) bezit het keurmerk van het Centraal Bureau Fondsenverwerving (CBF). De FMF is daarmee formeel erkend als “goed doel”, wat een van de voorwaarden is om in aanmerking te komen voor een bijdrage van de Nationale Postcode Loterij. Het doel van het keurmerk voor dergelijke instellingen is de donateurs ervan een zo groot mogelijke zekerheid te geven dat hun geld goed en doelmatig besteed wordt. Om voor het keurmerk in aanmerking te komen moeten de organisatie en bedrijfsvoering van de instelling aan hoge eisen voldoen. Jaarlijks beoordeelt het CBF de organisatie aan de hand van de zeven onderdelen van het framework, dit zijn de verschillende hoofdstukken waarin de normen van de erkenningsregeling zijn onderverdeeld: Missie/maatschappelijke waarde, middelen, activiteiten/organisatie, doelrealisatie, governance, verantwoording en belanghebbenden. In 2022 heeft de algehele hertoetsing plaatsgevonden. Geconstateerd werd dat de FMF voldoet aan de harde normen van de Erkenningregeling voor goede doelen. De Erkenningvergadering heeft besloten de Erkenning te continueren. Het is goed bij het lezen van het onderstaande in gedachten te houden dat de eisen van het CBF voor een deel toegespitst zijn op een ander soort instelling dan de FMF is.

Gedragscodes

De Friese Milieufederatie onderschrijft de volgende gedragscodes:

- De principes van de Code Goed Bestuur; die onderdeel vormen van de Erkenningregeling Goede Doelen
- Richtlijn Financieel Beheer Goede Doelen
- Professionele gedragscodes Natuur en Milieufederaties
- Gedragscode Gegevensbescherming
- Gedragscode Integriteit

Het Bestuur en de Raad van Toezicht van de Friese Milieu Federatie onderschrijven de volgende principes:

1. Binnen de instelling dient de functie ‘toezicht houden’ (vaststellen of goedkeuren van plannen, en het kritisch volgen van de organisatie en haar resultaten) duidelijk te zijn gescheiden van het ‘besturen’ dan wel van de ‘uitvoering’.
2. De instelling dient continu te werken aan een optimale besteding van middelen, zodat effectief en doelmatig gewerkt wordt aan het realiseren van de doelstelling.

3. De instelling streeft naar optimale relaties met belanghebbenden, met gerichte aandacht voor de informatieverschaffing en de inname en verwerking van wensen, vragen en klachten.

Functiescheiding tussen toezicht en uitvoering

Bij de Friese Milieu Federatie is de functiescheiding geregeld door in de statuten de toezichtfunctie bij de Raad van Toezicht te leggen. De Raad van Toezicht houdt toezicht op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in de Stichting. Het bestuur is belast met het besturen van de stichting en heeft de eindverantwoordelijkheid voor de (dagelijkse) leiding en de uitvoering van haar programma's en activiteiten.

Het bestuur heeft een Directiestatuut vastgelegd, deze is geactualiseerd op 24 oktober 2016. Daarmee krijgt de directeur volmacht om namens het bestuur de dagelijkse leiding over de stichting te voeren. Het Directiestatuut is in 2022 geëvalueerd. Besloten werd om geen aanpassingen door te voeren.

Optimale besteding van de financiële middelen

De stichting Friese Milieu Federatie heeft ten doel het behoud en de verbetering van de kwaliteit van de natuur, het milieu en het landschap en het bevorderen van duurzame ontwikkeling in het bijzonder in de provincie Fryslân, alles in de meest ruime zin.

De Friese Milieu Federatie heeft in de afgelopen jaren voortdurend gewerkt aan verbetering van de projectmatige aanpak van haar werkzaamheden. Alle activiteiten zijn gericht op het realiseren van de doelstelling van de Milieufederatie.

De organisatie streeft naar een verantwoorde verhouding tussen productiviteit en overhead. Als referentiepunten hanteren we overheadgemiddelden van vergelijkbare goede doelenorganisaties. Het bestuur heeft een maximumpercentage vastgesteld van 25% beheer- en administratiekosten. De kosten van beheer en administratie zijn in 2023 14,8% van de totale kosten.

Streven naar optimale relaties met belanghebbenden

De Friese Milieu Federatie ondersteunt mensen en organisaties, die zich actief inzetten voor hun eigen leefomgeving. Zij vervult de functie van vraagbaak, aanspreekpunt en coördinator van lokale activiteiten in Fryslân. Zij beschikt daarvoor over een breed netwerk aan contacten, die bij deze ondersteuning van dienst kunnen zijn.

Gerelateerd aan de doelstelling van de milieufederatie zijn belanghebbenden:

1. plaatselijke groepen en individuen, die zich inzetten voor natuur, milieu en landschap in Fryslân;
2. beleidsmakers en beslissers in openbaar bestuur en bedrijfsleven, die invloed uitoefenen op het terrein van natuur, milieu en landschap in Fryslân;
3. samenwerkingspartners.

Mogelijkheid inbreng belanghebbenden

Eenieder is vrij om inbreng te leveren en te reageren op onze activiteiten en het te voeren of gevoerde strategische en inhoudelijke beleid. Dat kan op verschillende manieren, maar de website is daarvoor een goed platform. Meningen, opvattingen of reacties worden zeer op prijs gesteld en worden in de reguliere werkprocessen van beleidsvorming en uitvoering meegenomen. Tot slot bestaat er voor belanghebbenden de mogelijkheid om een klacht in te dienen bij de milieufederatie, als zij het bijvoorbeeld niet eens zijn met de uitvoering van activiteiten of constateren dat er sprake is van inconsistentie van beleid. Voor een correcte verwerking van de klachten is een Klachtenprocedure Friese Milieu Federatie ontwikkeld.

Doelstellingen van deze procedure zijn:

1. Klachten afhandelen op een vooraf vastgestelde eenduidige wijze, om de servicegraad naar de aangesloten organisaties, relaties, partners en geïnteresseerden te bewaken.
2. Ten behoeve van bestuur en/of management inzicht verschaffen in het totale aantal, de soort en de ernst van klachten om zo, waar nodig en mogelijk, te komen tot aanbevelingen om werkprocessen of de inhoudelijke koers aan te passen of te wijzigen.

Toekomst

De FMF staat er op dit moment financieel maar ook organisatorisch en inhoudelijk goed voor. De meerjarige provinciale boekjaarsubsidie is tot en met jaar 2024 gegarandeerd. Er is ene nieuwe aanvraag ingediend voor de periode tot en met 2028. Ook is er een meerjarige overeenkomst gesloten met de Nationale Postcode Loterij. De vooruitzichten op verlenging zijn positief.

Agora 6, 8934 CJ Leeuwarden

**Stichting
Frieze Milieu Federatie
te Leeuwarden**

Jaarrekening 2024

Stichting Friese Milieu Federatie
Jaarrekening 2024

Inhoudsopgave

Algemene gegevens	3
Jaarstukken	
Inleiding	4
Balans	6
Staat van baten en lasten	7
Toelichting op de balans en staat van baten en lasten	8
1 Materiële vaste activa	9
2 Vorderingen	10
3 Liquide middelen	11
4 Reserves en fondsen	11
5 Verloop bestemmingsreserves	12
6 Kortlopende schulden	13
7 Baten	14
8 Lasten	15
Overige gegevens	
Vaststelling jaarrekening	22
Controleverklaring	23
Bijlagen	
1 Subsidie Natuur en Milieufederaties	26
2 Begroting 2025	27
3 Productrealisatie Provinsje Fryslân	28

Stichting Friese Milieu Federatie
Jaarrekening 2024

Algemene gegevens

Statutaire naam, rechtsvorm en vestigingsplaats

De Stichting Friese Milieu Federatie is opgericht in 1972 en ingeschreven in het Stichtingenregister bij de Kamer van Koophandel en Fabrieken te Leeuwarden onder nummer S41000343.
De stichting is gevestigd te Leeuwarden.

Doelstelling

De stichting heeft als doel het bevorderen van de bescherming, instandhouding en verbetering van natuur, milieu en landschap in de Provincie Fryslân, en verder alles wat daarmee verband houdt, in de meest ruime zin.

Bestuur

Het bestuur van de stichting bestond per 31 december 2024 uit de volgende personen:

Voorzitter	Dhr.	J.M. Revier	Arum
Bestuurslid	Mevr.	F.E. Amting	Leeuwarden
Secretaris	Dhr.	J.J. van der Feen	Burgum
Bestuurslid	Dhr.	M.J. Hoekstra	Sneek
Bestuurslid	Dhr.	E.O. Folmer	Lemmer
Penningmeester	Dhr.	O.J. Postma	Sneek
Bestuurslid	Dhr.	E. Nutma	Wytgaard

Directie

Algemeen directeur	Dhr.	J.R. van der Werf	Joure

Raad van Toezicht

lid	Dhr.	T.C. Van Gelder	Leeuwarden
lid	Mw.	I. Groenendaal	Leeuwarden
lid	Dhr.	A.J. IJzerman	Aldeboarn
lid	Dhr.	W. de Jong	Kimswerd
lid	Dhr.	P.A.T. Jelsma	Leeuwarden
lid	Dhr.	O.P. Veldman	Midlum
lid	Dhr.	P.D.J. Steenhuisen	Joure
lid	Dhr.	B. van der Werf	Gorredijk

Inleiding

Toelichting resultaat

Het jaar 2024 is afgesloten met een positief resultaat van € 218,--

De Friese Milieu Federatie kijkt terug op een jaar waarin veel gepresteerd is ondanks een hoog personeelsverloop. Er is hard gewerkt aan een breed scala aan projecten waarbij dankbaar gebruik gemaakt is van de inzet van externen. De opbrengsten zijn sterk gestegen, maar ook de personele lasten en kosten van inhuur namen toe. Ondanks de toename van de opbrengsten is er geen ruimte ontstaan voor het verhogen van de financiële reserves. Vanaf 2026 wordt er ongeveer € 100.000,- per jaar gekort op de boekjaarsubsidie vanuit de Provincie en daardoor zullen de reserves waarschijnlijk aangesproken moet gaan worden in de toekomst.

Toelichting op Balans en Staat van baten en lasten

Bij het opstellen van de begroting (opbrengsten € 1.117.500,-) wordt uitgegaan van de basisbezetting. Deze ligt boven het niveau in de Meerjarenvisie waarin wordt uitgegaan van een begroting van € 995.000,-.

De totale omzet kwam in 2024 uit op een bedrag van € 1.913.000,- (2023: € 1.660.500,-)

De hogere omzet vloeit voornamelijk voort uit de realisatie van een aantal grote projecten, waaronder Beammen foar Elkenien, het Biodiversiteitsprogramma, projecten gefinancierd vanuit de Participatiecoalitie, de SABE landbouwprojecten en NL2120. Een groot deel van deze subsidies was bestemd voor de inzet van externe partijen, maar gaven ook ruimte voor de inzet van eigen medewerkers.

De personeelskosten waren hoger dan begroot door het aantrekken van gemiddeld beter betaalde personeelsleden. De huisvestingskosten zijn lager dan begroot, de organisatiekosten blijven binnen de begroting en er is een meevaller door rentebaten over spaargelden van €17.000,-.

De directe projectkosten waren aanzienlijk hoger dan begroot. Onder deze kostengroep valt bijvoorbeeld het uitbesteed werk en ook de overige projectkosten (niet uren). De overige projectkosten worden niet altijd opgevoerd in de begroting omdat ze die in hoge mate kunnen beïnvloeden. Deze hogere projectkosten worden veroorzaakt door de uitbesteding van werkzaamheden binnen eerder genoemde grote projecten.

De balans laat een stabiel verloop zien. De liquide middelen zijn gestegen, maar dalen naar verwachting in 2025. Een toename is te zien in de crediteurenpositie doordat aan het einde van het jaar veel factureren zijn ontvangen voor grotere projecten. De post vooruitontvangen subsidies daalt doordat de meeste grotere projecten waar voor-schotten voor ontvangen zijn op hun einde lopen, de vooruitontvangen bedragen zijn dan grotendeels besteed. De debiteurenpositie is gedaald, doordat er minder projecten waren op factuurbasis. Het eigen vermogen blijft praktisch gelijk.

Organisatie

Personeel

Het ziekteverzuim is in 2024 gestegen naar 4,62%. (1,17% jaar 2023). De voornaamste reden voor de stijging is langdurig verzuim. Het personeel verloop in 2024 was vrij hoog: er vertrokken 3 medewerkers en er zijn 4 nieuwe medewerkers in dienst gekomen. In 2025 zijn er 3 nieuwe medewerkers aangenomen, waardoor de personele bezetting per april 2025 weer volledig is.

Risicomanagement

In september 2018 is het risicobeleid van de FMF vastgesteld. In 2019, 2020 en 2021 en 2022 zijn de risico's opnieuw bekeken en is de eerder vastgesteld Top 9 risico's FMF aangevuld. Op basis daarvan is een shortlist top 13 van mogelijke risico's vastgesteld en zijn beheersmaatregelen opgesteld.

In 2024 heeft het bestuur de risico's geëvalueerd tijdens het opstellen van de meerjarenvisie.

De risicomaatregelen zijn onderdeel van de vastgestelde meerjarenvisie

Certificering CBF

In 2022 is een volledige hertoetsing uitgevoerd door het Centraal Bureau Fondsenwerving (CBF). Het keurmerk voor goede doelen. Het doel van een dergelijke audit is het vaststellen van compliance aan de kwaliteitsstandaard van de Erkenningsregeling. De FMF werd zeer positief beoordeeld en daarmee werd de erkenning gecontinueerd. Tussentijds zijn er twee hertoetsingen, de eerste hertoetsing zal naar verwachting in 2025 plaatsvinden, de tweede in 2026.

Toekomst

Mondiaal en landelijk zijn er momenteel de nodige zorgen. Oorlog, klimaatverandering, onzekere politieke tijden zijn aan de orde van de dag. Anderzijds blijven de opgaven waar de FMF aan werkt nog steeds heel erg belangrijk. Uit een onderzoek van het Planburo Friesland blijkt dat de Friezen natuur en landschap een warm hart toedragen en dat zij zich zorgen maken over klimaatverandering. De FMF is de komende jaren meer dan ooit nodig. Zij biedt perspectief en komt met voorstellen hoe het wel kan.

De FMF krijgt de komende jaren nog steeds boekjaarsubsidie van de provincie om haar taken uit te kunnen voeren. De provincie ziet het belang van de FMF in. Daar is geen discussie over. Maar er komt met ingang van 1 januari 2026 wel een korting op de structurele boekjaarsubsidie aan de FMF. We zijn in gesprek met de provincie hoe dit gecompenseert kan worden bijvoorbeeld met financiële middelen. Daarnaast stijgen de kosten van de FMF en is in de meerjarenvisie afgesproken dat de FMF wil gaan groeien. Dat betekent een stevige financiële uitdaging. De FMF gaat komende tijd op zoek naar nieuwe financieringsbronnen en zet in op het acquireren van grote projecten. Dat zij daartoe in staat is heeft afgelopen jaren bewezen, waarbij FMF ook in moeilijke tijden het hoofd boven water kon houden. Het bestuur gaat de toekomst dan ook met vertrouwen tegemoet.

Stichting Friese Milieu Federatie
Jaarrekening 2024

Balans per 31 december

Actief

	2024		2023	
	€	€	€	€
1 Vaste activa				
Materiële vaste activa				
in het kader van de doelstelling		11.532		19.524
2 Vlottende activa				
Vorderingen				
Debiteuren	127.506		178.288	
Overige vorderingen en overlopende activa	<u>107.581</u>		<u>136.208</u>	
		235.087		314.496
3 Liquide middelen		925.712		773.402
Totaal activa		<u><u>1.172.331</u></u>		<u><u>1.107.422</u></u>

Passief

	2024		2023	
	€	€	€	€
4 Reserves en Fondsen				
Reserves				
Continuïteitsreserve	558.146		557.918	
Bestemmingsreserves	<u>90.000</u>		<u>90.000</u>	
		648.146		647.918
Fondsen		<u>0</u>		<u>0</u>
		648.146		647.918
5 Voorzieningen		0		0
6 Kortlopende schulden				
Crediteuren	302.647		128.420	
Vooruitontvangen subsidies	90.740		188.658	
Belastingen en premies sociale verzekeringen	66.992		83.886	
Overige schulden en overl.passiva	<u>63.806</u>		<u>58.540</u>	
		524.185		459.504
Totaal passiva		<u><u>1.172.331</u></u>		<u><u>1.107.422</u></u>

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden: *OK*

Stichting Friese Milieu Federatie
Jaarrekening 2024

Staat van baten en lasten

	Rekening 2024	Begroting 2024	Rekening 2023
	€	€	€
7 Baten			
Geworven baten			
Particulieren	-	-	-
Bedrijven	5.000	-	-
Baten van loterijorganisaties			
Subsidies van overheden	1.136.881	581.500	1.052.345
Verbonden organisaties zonder winststreven	530.567	536.000	285.382
Andere organisaties zonder winststreven	239.230	-	321.641
Som van de geworven baten	<u>1.911.678</u>	<u>1.117.500</u>	<u>1.659.367</u>
 Baten als tegenprestatie voor de levering van producten e/o diensten	 1.338	 -	 1.225
Som van de baten	<u>1.913.016</u>	<u>1.117.500</u>	<u>1.660.592</u>
 8 Lasten			
Besteed aan doelstellingen*:			
Klimaat en Energie	299.894	185.872	194.770
Biodiversiteit en Natuur	348.225	79.418	380.807
Omgevingskwaliteit	161.059	113.213	215.468
Landbouw en Voedsel	633.979	242.056	388.339
Duurzaam Leven/Circulaire Economie	72.773	96.991	71.702
Netwerk en Participatie	132.651	106.369	122.610
	<u>1.648.581</u>	<u>823.920</u>	<u>1.373.696</u>
 Wervingskosten	-	-	-
Kosten beheer en administratie ¹⁾	281.409	293.580	238.584
Som der lasten	<u>1.929.990</u>	<u>1.117.500</u>	<u>1.612.280</u>
 Saldo voor financiële baten en lasten			
Financiële baten en lasten	17.191	-	-
Saldo van baten en lasten	<u>218</u>	<u>-</u>	<u>48.313</u>
 Het resultaat is toegevoegd aan:			
Continuïteitsreserve	218		
Bestemmingsreserves	-		
	<u>218</u>		

¹⁾ De provinciale milieufederaties hanteren voor het inzichtelijk maken van deze kosten een uniforme systematiek die gebaseerd is op de aanbeveling Toepassing van Richtlijn 650 voor Kosten Beheer en Administratie van de Vereniging Fondsenwervende Instellingen (VFI). De kosten voor beheer en administratie worden inzichtelijk gemaakt in de Toelichting lastenverdeling, maar worden in de staat van baten en lasten volledig toegerekend aan de doelstellingen.

Toelichting op de balans en staat van baten en lasten

Algemeen

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de Richtlijn Verslaggeving Fondsenwervende Instellingen (Richtlijn 650).

Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling ongewijzigd gebleven ten opzichte van het voorgaande jaar.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs, verminderd met de op basis van de geschatte levensduur en restwaarde bepaalde afschrijvingen.

De afschrijvingen bedragen een percentage van de verkrijgingsprijs.

In het jaar van aanschaf wordt de helft van het gebruikelijke percentage afgeschreven.

Overige activa en passiva

De overige activa en passiva zijn opgenomen tegen nominale waarde, tenzij in de toelichting op de desbetreffende balanspost anders is vermeld.

Grondslagen resultaatbepaling

Algemeen

De baten en lasten zijn toegerekend aan de periode waarop deze betrekking hebben.

Baten en lasten uit voorgaande jaren die in dit boekjaar zijn geconstateerd, zijn aan dit boekjaar toegerekend.

De uitvoeringskosten zijn, met uitzondering van de directe projectkosten, op basis van het aantal geregistreerde uren toegerekend aan de desbetreffende doelstelling. De directe projectkosten zijn rechtstreeks toegerekend aan de doelstellingen.

Pensioenen

De Friese Milieu Federatie heeft voor haar medewerkers een toegezegd-pensioenregeling. Hiervoor in aanmerking komende medewerkers hebben op de pensioengerechtigde leeftijd recht op een pensioen dat is gebaseerd op het gemiddeld verdiende loon berekend over de jaren dat de werknemer pensioen heeft opgebouwd bij het Pensioenfonds Zorg en Welzijn.

De verplichtingen, welke voortvloeien uit deze rechten van haar personeel, zijn ondergebracht bij het pensioenfonds Zorg en Welzijn. De Friese Milieu Federatie betaalt hiervoor premies, waarvan de helft door de werkgever wordt betaald en de helft door de werknemer.

De Friese Milieu Federatie heeft geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen in geval van een tekort bij het pensioenfonds, anders dan het effect van hogere toekomstige premies.

De Friese Milieu Federatie heeft daarom alleen de verschuldigde premies tot en met het einde van het boekjaar in de jaarrekening verantwoord.

Vorderingen

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde inclusief de transactiekosten.

Vorderingen worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering.

Kortlopende schulden

Kortlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Kortlopende schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de bedragen waartegen de schuld moet worden afgelost.

Overheidssubsidies

Exploitatiesubsidies worden als bate verantwoord in de winst- en verliesrekening in het jaar waarin de gesubsidieerde kosten zijn gemaakt of opbrengsten zijn gederfd, of wanneer een gesubsidieerd exploitatietekort zich heeft voorgedaan. De baten worden verantwoord als het waarschijnlijk is dat deze worden ontvangen.

1 Materiële vaste activa

Materiële vaste activa direct in gebruik voor
doelstelling

	Bedrijfsmiddelen €
<i>Stand per 1 januari 2024</i>	
Aanschaffingswaarde	77.062
Cumulatieve afschrijvingen	57.538
Boekwaarde	<u>19.524</u>
<i>Mutaties boekjaar</i>	
Aanschaffingswaarde	
Investerings	3.343
Desinvesterings	
Totaal aanschaffingswaarde boekjaar(A)	<u>3.343</u>
Afschrijvingen	
Afschrijvingen boekjaar	-11.335
Afschrijvingen desinvesterings	
Totaal afschrijvingen boekjaar (B)	<u>-11.335</u>
<i>Saldo mutaties boekjaar</i>	<u>-7.992</u>
<i>Stand per 31 december 2024</i>	
Aanschaffingswaarde	80.405
Cumulatieve afschrijvingen	68.873
Boekwaarde	<u>11.532</u>

De materiële vaste activa worden aangewend in het kader van de doelstelling

De afschrijvingstermijnen zijn als volgt vastgesteld:

Automatisering	3 jaar
Inventaris	10 jaar

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden: *DK*

Stichting Friese Milieu Federatie
Jaarrekening 2024

2 Vorderingen

Debiteuren	31-12-2024	31-12-2023
	€	€
Debiteuren	127.506	178.288
Totaal debiteuren	<u>127.506</u>	<u>178.288</u>

Overige vorderingen en overlopende activa	31-12-2024	31-12-2023
	€	€

Transitorische posten	-	-
Overige vorderingen	107.581	136.208
Totaal overige vorderingen	<u>107.581</u>	<u>136.208</u>

Een voorziening voor mogelijke oninbaarheid van de vorderingen wordt niet nodig geacht.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden: *DK*

Stichting Friese Milieu Federatie
Jaarrekening 2024

3 Liquide middelen

	31-12-2024 €	31-12-2023 €
Kas	50	41
Triodosbank rendementsrekening	738.623	748.945
Triodos rekening courant	187.039	24.313
Kruisposten	-	103
Totaal liquide middelen	925.712	773.402

4 Reserves en fondsen

	Stand per 01-01-2024 €	Resultaat- bestemming jaar 2024 €	Overige mutaties jaar 2024 €	Stand per 31-12-2024 €
Continuïteitsreserve	557.918	218	10	558.146
Bestemmingsreserves				
<i>Personeelsverplichtingen</i>	90.000	-	-	90.000
Fondsen	-	-	-	-
	647.918	218	10	648.146

Totaal reserves en fondsen

Toelichting Reserves en fondsen

De reserves zijn vrij besteedbaar door het bestuur van de Friese Milieu Federatie. De Friese Milieu Federatie beschikt in 2024 niet over fondsen waaraan door derden een bestemming is gegeven.

De reserves dienen als buffer voor het opvangen van tegenvallers en om de continuïteit van de Stichting te waarborgen.

Continuïteitsreserve

De continuïteitsreserve is gevormd om de continuïteit van de organisatie zeker te stellen, fluctuaties in de projectsubsidies op te kunnen vangen en financiële risico's op te kunnen vangen, in het geval de organisatie niet in staat is om aan projectverplichtingen te voldoen.

Het CBF hanteert voor de zogenoemde continuïteitsreserve een maximum van 1,5 maal de jaarlijkse kosten van de organisatie afhankelijk van de specifieke risico's van de organisatie.

Het beleid van de FMF is erop gericht dat de continuïteitsreserve een omvang heeft van ten minste € 580.000 (prijsspeil 2020).

Bestemmingsreserves

De bestemmingsreserve personeelsverplichtingen is gevormd ter dekking van bijzondere personeelskosten waarvoor binnen de begroting geen dekking kan worden gevonden.

Deze bestemmingsreserve kan, indien nodig, tevens worden aangewend om de continuïteit van de Stichting te waarborgen.

Het beleid van de FMF is erop gericht dat deze bestemmingsreserve ten minste € 90.000,- (prijsspeil 2020) bedraagt.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden: *OK*

Stichting Friese Milieu Federatie
Jaarrekening 2024

Continuïteitsreserve	31-12-2024	31-12-2023
	€	€
Balans per 1 januari	557.918	509.616
Mutatie ten gevolge van bestemming resultaat	218	48.313
Overig mutaties	10	-11
Saldo per 31 december	<u>558.146</u>	<u>557.918</u>

5 Het verloop van bestemmingsreserve is in 2024 als volgt:

Bestemmingsreserve personeelsverplichtingen	31-12-2024	31-12-2023
	€	€
Balans per 1 januari	90.000	90.000
Toevoeging ten laste van bestemmingsreserve personeelsverplichtingen	-	-
Saldo per 31 december	<u>90.000</u>	<u>90.000</u>

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden: *DK*

6 Kortlopende schulden

	31-12-2024	31-12-2023
Crediteuren	€	€
Crediteuren volgens saldijst	302.647	128.420
	<u>302.647</u>	<u>128.420</u>
Vooruitontvangen subsidies		
	31-12-2024	31-12-2023
	€	€
Vooruitontvangen bedragen	90.740	188.658
Totaal vooruitontvangen subsidies	<u>90.740</u>	<u>188.658</u>
Belastingen en premies sociale verzekeringen		
	31-12-2024	31-12-2023
	€	€
Loonheffing	40.066	32.695
Af te dragen Omzetbelasting	6.271	40.856
Pensioenpremie	20.655	10.335
Totaal belastingen en premies sv	<u>66.992</u>	<u>83.886</u>
Overige schulden en overlopende passiva		
	31-12-2024	31-12-2023
	€	€
Niet opgenomen verlof en overuren	23.785	23.063
Nog te betalen loopbaanbudget	17.372	12.196
Nog te betalen bedragen	<u>22.649</u>	<u>23.281</u>
Totaal ov. schulden en overl. passiva	<u>63.806</u>	<u>58.540</u>
Totaal kortlopende schulden	<u>524.185</u>	<u>459.504</u>

Niet uit de balans blijvende verplichtingen

De huurprijs bedraagt per 1 januari 2025 op jaarbasis € 37.464 inclusief servicekosten.
De stichting huurt het pand van de gem. Leeuwarden via tussenpersoon Hoekstra Vastgoedbeheer.
Er is een huurovereenkomst ondertekend tot en met 31 december 2025.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden: *JK*

Stichting Friese Milieu Federatie
Jaarrekening 2024

7 Baten

	Rekening 2024 €	Begroting 2024 €	Rekening 2023 €
Baten			
<i>Geworven baten</i>			
Particulieren	-		-
Bedrijven	5.000		
Baten van loterijorganisaties			
Subsidies van overheden	1.136.881	581.500	1.052.345
Verbonden organisaties zonder winststreven*	530.567	536.000	285.382
Andere organisaties zonder winststreven**	239.230	-	321.641
Som van de geworven baten	<u>1.911.678</u>	<u>1.117.500</u>	<u>1.659.367</u>
 Baten als tegenprestatie voor de levering van producten e/o diensten***	 1.338	 -	 1.225
	<u>1.338</u>	<u>-</u>	<u>1.225</u>
 Som der baten	 <u>1.913.016</u>	 <u>1.117.500</u>	 <u>1.660.592</u>

* In 2024 zijn € 505.739 opbrengsten gerealiseerd in opdracht van Stichting Natuur en Milieufederaties. Een specificatie hiervan is opgenomen in bijlage 1. Het voor 2024 als subsidie opgenomen bedrag betreft de gerealiseerd opbrengsten, niet de contante ontvangsten.

De voorwaarden voor de subsidiëring door de Nationale Postcode Loterij zijn opgenomen in de overeenkomst tussen de Nationale Postcode Loterij N.V. en de stichting De Natuur en Milieufederaties, getekend in februari 2021. Een kopie hiervan is bij de Friese Milieufederatie op te vragen. Deze overeenkomst is afgesloten t/m het jaar 2025. Deze post omvat ook bedragen die zijn ontvangen van de bij de FMF aangesloten organisaties.

** Deze baten zijn afkomstig van o.a., Trees for all, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, It Fryske Gea, Stichting PEB, Van Hall Larenstein en Wageningen University & Research.

*** Opbrengsten cursus energieboswachters

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden: *DK*

8 Lastenverdeling

Op grond van de richtlijn 650 dienen de kosten van Beheer en Administratie als separate kostenpost in de jaarrekening zichtbaar te worden gemaakt. In onderstaande tabel is weergegeven op welke wijze de kosten van Beheer en Administratie aan de doelstellingen worden toegerekend.

Doelstellingen											
Lasten	Klimaat en Energie	Biodiversiteit en Natuur	Omgevings kwaliteit	Landbouw en Voedsel	Circulaire Economie	Netwerk en Participatie	Werving baten	Admin. en beheer	Rekening 2024	Begroting 2024	Rekening 2023
	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€
Personeelskosten	88.268	75.023	57.115	271.004	51.605	101.390		216.197	860.602	832.250	719.080
Uitbesteed werk	140.704	0	69.472	0	5.445	2.057		15.523	233.201	79.000	132.209
Publiciteit en communicatie	0	0	0	0	0	0		69	69	750	545
Huisvestingskosten	7.614	2.961	4.682	10.645	2.218	4.498		10.061	42.679	49.600	42.672
Kantoor- en algemene kosten	11.225	5.945	7.036	16.779	3.271	10.690		28.213	83.158	73.400	53.550
Afschrijving en rente	0	0	0	0	0	0		-5.856	-5.856	14.000	13.822
Directe projectkosten	247.812	83.929	138.304	298.428	62.539	118.635		264.208	1.213.854	1.049.000	961.879
	52.083	264.297	22.756	335.550	10.234	14.015		10	698.945	68.500	650.401
Totaal besteed aan doelstellingen	299.895	348.225	161.059	633.979	72.773	132.650		264.218	1.912.799	1.117.500	1.612.279
Verdeling beheer en administratie	61.698	23.995	37.935	86.255	17.976	36.360		-264.218			
	361.593	372.220	198.994	720.233	90.749	169.010	-	-	1.912.799	1.117.500	1.612.279

Besteed aan doelstellingen als percentage van de baten
Besteed aan doelstellingen als percentage van de lasten

100%
100%

De kosten zijn zoveel als mogelijk toegerekend aan de doelstellingen op basis van de urenregistratie. De directe projectkosten zijn rechtstreeks aan de doelstellingen toegerekend. Voorzover kosten niet direct zijn toe te wijzen aan de doelstellingen zijn deze verantwoord onder Beheer en Administratie. Dit betreft onder meer kosten van directe en ondersteuning (secretariaat en administratie), die niet rechtstreeks toegerekend kunnen worden aan de doelstellingen. De kosten van Beheer en Administratie zijn toegerekend aan de doelstellingen naar rato van de rechtstreeks toegewezen kosten (excl. directe projectkosten). De kosten van beheer en administratie zijn in 2024 13,8% van de totale kosten. Het bestuur heeft een maximumpercentage vastgesteld van 25%.

Stichting Friese Milieu Federatie
Jaarrekening 2024

8a Personeelskosten

	Rekening 2024 €	Begroting 2024 €	Rekening 2023 €
Brutosalarissen	668.010	767.000	522.476
Sociale lasten	109.294		83.372
Pensioenlasten	65.322		50.575
	<u>842.626</u>	<u>767.000</u>	<u>656.423</u>
Forenzenvergoeding	12.705	7.500	14.466
Wervingskosten	2.765	10.000	13.173
Kosten arbo	613	1.750	1.772
Herverz. Ziektewet	19.750	23.000	20.540
Opleidingskosten	6.193	10.000	403
Salarisadministratie	2.340	3.000	2.678
Overige personeelskosten	3.438	10.000	9.625
	<u>890.429</u>	<u>832.250</u>	<u>719.080</u>
Af: Vrijval loopbaanbudget	-4.723		0
Af: Ontvangen ziekengeld	-25.104	0	0
Totaal personeelskosten	<u><u>860.602</u></u>	<u><u>832.250</u></u>	<u><u>719.080</u></u>

Gemiddeld aantal personeelsleden	Rekening 2024	Begroting 2024	Rekening 2023
Uitgedrukt in fulltime arbeidsplaatsen	9,62	9,67	8,27
inclusief tijdelijk projectpersoneel (exclusief personeel uitbesteed werk)			

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden: *DK*

Stichting Friese Milieu Federatie
Jaarrekening 2024

WNT-verantwoording 2024 Friese Milieu Federatie (FMF)

De WNT is van toepassing op de Friese Milieu Federatie. Het voor de Friese Milieu Federatie toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2024 € 233.000,-, dit betreft het algemene WNT-maximum.

1. Bezoldiging topfunctionarissen

1a. Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen

Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen

Gegevens 2024	
bedragen x € 1	J. R. van der Werf
Functiegegevens	Directeur-bestuurder
Aanvang en eindfunctievervulling in 2024	01/01 t/m 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,00
Dienstbetrekking?	Ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	118.767
Beloningen betaalbaar op termijn	13.558
Subtotaal	132.325
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	
	233.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.
Bezoldiging	132.325
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al	
	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	
	N.v.t.
Gegevens 2023	
bedragen x € 1	J. R. van der Werf
Aanvang en eindfunctievervulling in 2023	01/01 t/m 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,00
Dienstbetrekking?	Ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	108.658
Beloningen betaalbaar op termijn	12.115
Subtotaal	120.773
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	
	223.000
	0
Bezoldiging	120.773

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden: *DK*

Stichting Friese Milieu Federatie
Jaarrekening 2024

1d.Topfunctionarissen met een totale bezoldiging van € 2.100 of minder

Topfunctionarissen inclusief degenen die op grond van hun voormalige functie nog 4 jaar als

Gegevens 2024	
NAAM TOPFUNCTIONARIS	FUNCTIE
I. Groenendaal	Lid Raad van Toezicht
A.J. IJzerman	Lid Raad van Toezicht
P.A.T. Jelsma	Lid Raad van Toezicht
W. de Jong	Lid Raad van Toezicht
P.D.J. Steenhuisen	Lid Raad van Toezicht
T.C. Van Gelder	Lid Raad van Toezicht
O.P. Veldman	Lid Raad van Toezicht
B. van der Werf	Lid Raad van Toezicht
J.M. Revier	Bestuurslid (Voorzitter)
E.O. Folmer	Bestuurslid
M.J. Hoekstra	Bestuurslid
J.J. van der Feen	Bestuurslid (Secretaris)
O.J. Postma	Bestuurslid (Penningmeester)
F.E. Amting	Bestuurslid
J.D. Slager	Bestuurslid

Gegevens 2023	
NAAM TOPFUNCTIONARIS	FUNCTIE
I. Groenendaal	Lid Raad van Toezicht
A.J. IJzerman	Lid Raad van Toezicht
P.A.T. Jelsma	Lid Raad van Toezicht
W. de Jong	Lid Raad van Toezicht
P.D.J. Steenhuisen	Lid Raad van Toezicht
T.C. Van Gelder	Lid Raad van Toezicht
O.P. Veldman	Lid Raad van Toezicht
B. van der Werf	Lid Raad van Toezicht
J.M. Revier	Bestuurslid (Voorzitter)
E. Nutma	Bestuurslid
E.O. Folmer	Bestuurslid
M.J. Hoekstra	Bestuurslid (Penningmeester)
J.J. van der Feen	Bestuurslid (Secretaris)
O.J. Postma	Bestuurslid
J.D. Slager	Bestuurslid

De overige tabellen 1b,1c, 1e,1f,1g,2 en 3 van het voorgeschreven Verantwoordingsmodel WNT 2024 zijn niet van toepassing.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden: *OK*

Stichting Friese Milieu Federatie
Jaarrekening 2024

Regeling beloning directeuren van goede doelenorganisaties

Bezoldiging directie J.R. van der Werf

De Raad van Bestuur heeft het bezoldigingsbeleid, de hoogte van de directiebeloning en de hoogte van andere bezoldigingscomponenten vastgesteld. Het beleid wordt periodiek geactualiseerd.

De regeling geeft aan de hand van zwaartecriteria een maximumnorm voor het jaarinkomen. De weging van de situatie bij de Friese Milieu Federatie vond plaats door de Raad van Bestuur. Dit leidde tot een zgn. BSD-score van 375 punten met een maximaal jaarinkomen van € 129.292 (1 fte, 12 maanden, functiegroep G).

De voor de toetsing, aan de geldende maxima, relevante werkelijke jaarinkomen van de directie bedroeg in 2024: € 118.767,- Deze beloning bleef binnen de geldende maxima.

Het jaarinkomen, de belaste vergoedingen/bijtellings, de werkgeversbijdrage pensioen en overige beloningen op termijn bleven voor J.R. van der Werf met een bedrag van € 132.325,- binnen het in de regeling opgenomen maximum bedrag van € 160.322,- De belaste vergoedingen/bijtellings, de werkgeversbijdrage pensioen en de overige beloningen op termijn stonden bovendien in een redelijke verhouding tot het jaarinkomen.

De Friese Milieu Federatie volgt bij haar beloningsbeleid de CAO Sociaal Werk.

Bezoldiging directie

Naam	J.R. van der Werf
Functie	Directeur

Dienstverband

Aard (looptijd)	onbepaald

periode	1/1-31/12

Bezoldiging

Jaarinkomen bruto	€	€
Loon/salaris	€	101.305
Vakantiegeld	€	7.134
Eindejaarsuitkering	€	10.329
Belastbare onkostenvergoedingen	€	-
Variabel jaarinkomen	€	-
Totaal jaarinkomen	€	118.767
Belastbare vergoedingen / bijtellings	€	-
Pensioenlasten (werkgeversdeel)	€	13.558
Overige beloningen op termijn	€	-
Uitkeringen beëindiging dienstverband	€	-
Totaal overige lasten en vergoedingen	€	13.558
Totaal bezoldiging 2024	€	132.325

Bezoldiging 2023

Periode: 1-1-2023 / 31-12-2023

Omvang dienstverband in fte: 1

Totaal bezoldiging 2023	€	120.773

Er zijn aan de directie geen leningen, voorschotten of garanties verstrekt.

Bezoldiging Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht ontvangt voor haar inzet geen bezoldiging.

Stichting Friese Milieu Federatie
Jaarrekening 2024

8b Uitbesteed werk

	Rekening 2024 €	Begroting 2024 €	Rekening 2023 €
Uitbesteed werk en werk door derden	233.201	79.000	132.209
Totaal uitbesteed werk	<u>233.201</u>	<u>79.000</u>	<u>132.209</u>

8c Publiciteit en communicatie

	Rekening 2024 €	Begroting 2024 €	Rekening 2023 €
Representatiekosten	69	750	545
Totaal publiciteit en communicatie	<u>69</u>	<u>750</u>	<u>545</u>

8d Huisvestingskosten

	Rekening 2024 €	Begroting 2024 €	Rekening 2023 €
Huur incl servicekosten	36.469	42.500	36.408
Belastingen en verzekeringen	3.695	3.800	3.606
Overige huisvestingskosten	2.515	3.300	2.658
Totaal huisvestingskosten	<u>42.679</u>	<u>49.600</u>	<u>42.672</u>

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden: *DK*

Stichting Friese Milieu Federatie
Jaarrekening 2024

8e Kantoor- en algemene kosten

	Rekening 2024 €	Begroting 2024 €	Rekening 2023 €
1 Kantoormiddelen en onderhoud	837	1.000	376
2 Porti	0	200	0
3 Drukwerk	366	300	243
4 Telefoonkosten	2.312	4.000	3.521
5 Automatiseringskosten	39.067	28.500	27.935
6 Kopieerkosten	381	850	792
7 Accountantskosten	9.500	7.250	11.013
8 Vergaderkosten	0	500	142
9 Reiskosten bestuur	0		0
10 Overige bestuurskosten	2.599	2.500	2.145
11 Reis/verblijfkosten personeel	13.461	5.500	5.643
12 Kosten vrijwilligers	0	3.500	760
13 Documentatie	0	1.750	1.702
14 Advocaatkosten	0	3.000	0
15 Baten / Lasten voorgaande boekjaren	5.590		-7.305
16 Overige organisatiekosten	9.045	14.550	6.583
Totaal kantoor- en algemene kosten	83.158	73.400	53.550

8f Afschrijvingen

	Rekening 2024 €	Begroting 2024 €	Rekening 2023 €
Afschrijvingskosten inventaris	1.571	6.000	4.397
Afschrijvingskosten automatisering	9.765	8.000	9.425
Totaal afschrijving en rente	11.335	14.000	13.822

8g Rente

	Rekening 2024 €	Begroting 2024 €	Rekening 2023 €
Rentebaten	17.191		
Totaal afschrijving en rente	17.191	0	0

8h Directe projectkosten

	Rekening 2024 €	Begroting 2024 €	Rekening 2023 €
Reis/verblijfkosten	4.283		1.412
Uitbesteed werk	0		55.263
Overige directe projectkosten	694.661	68.500	593.726
Totaal directe projectkosten	698.944	68.500	650.401

Overige gegevens

Vaststelling jaarrekening

De jaarrekening 2024 van Stichting Friese Milieu Federatie is vastgesteld
in de vergadering van het Bestuur van 26 mei 2025

Leeuwarden,

De jaarrekening 2024 van Stichting Friese Milieu Federatie is goedgekeurd
in de vergadering van de Raad van Toezicht d.d. 10 juni 2025

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden: *OK*

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Deze controleverklaring is afgegeven ten behoeve van provincie Fryslân

Aan: De Raad van Toezicht en het bestuur van
Stichting Friese Milieu Federatie te Leeuwarden

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2024**Ons oordeel**

Wij hebben de jaarrekening 2024 van Stichting Friese Milieu Federatie te Leeuwarden gecontroleerd.

Naar ons oordeel

- geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Friese Milieu Federatie per 31 december 2024 en van het resultaat over 2024 in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 650 Fondsenwervende Organisaties.
- zijn de in deze jaarrekening verantwoorde subsidiebatens- en lasten alsmede de bijbehorende balansmutaties over 2024 in alle van materieel zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met subsidieverlening van de provincie Fryslân met nummer PF-2020/212367.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2024;
2. de staat van baten en lasten over 2024; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, de Algemene subsidieverordening provincie Fryslân 2013 en 2022 en het Controleprotocol WNT 2024 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Friese Milieu Federatie zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- financieel verslag opgenomen in bijlage 3 - "Productrealisatie provinciale boekjaarsubsidie 2024";
- overige bijlagen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van de subsidieverlening van de provincie Fryslân met nummer PF-2020/212367 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de controle of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag, in overeenstemming met RJ-Richtlijn 650 Fondsenwervende Organisaties en de overige gegevens in overeenstemming met de subsidieverlening van de provincie Fryslân met nummer PF-2020/212367.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening en het financieel verslag

Verantwoordelijkheden van het Bestuur en de Raad van Toezicht voor de jaarrekening en het financieel verslag

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 650 Fondsenwervende Organisaties en de bepalingen krachtens de WNT. Het bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de subsidieverlening van de provincie Fryslân met nummer PF-2020/212367.

In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderneming in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening. De Raad van Toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening en het financiële verslag

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Controleprotocol WNT 2024, de Algemene subsidieverordening provincie Fryslân 2013 en 2022, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Onze controle bestond onder andere uit:

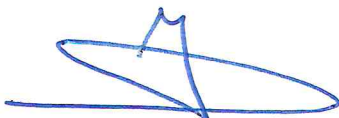
- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Specifiek voor de controle van het financieel verslag inzake boekjaarsubsidie 2021-2024 met nummer PF-2020/212367:

- het beoordelen van de verenigbaarheid van het activiteitenverslag met de projectadministratie;
- het vaststellen dat de directe en/of indirecte kosten in de verantwoording zijn toegerekend aan de activiteiten verdeeld zijn conform de gehanteerde verdeelsleutel bij de aanvraag;
- het vaststellen dat in het financieel verslag geen kosten worden gedeclareerd die op grond van de op de subsidie van toepassing zijnde (Algemene) Subsidieverordening en/of nadere subsidieregels niet-subsidiabel zijn;
- het vaststellen dat indien bij de aanvraag voor de verdeling van de directe salariskosten of verdeling van de indirecte kosten gebruikt worden gemaakt van de toerekenbare uren, er een sluitende urenregistratie aanwezig is; en
- het vaststellen dat aan de verplichtingen zoals gesteld in de beschikking en aanvraag is voldaan.

Wij communiceren met de met governance belaste personen onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing. significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Drachten, 10 juni 2025
De Jong AFM B.V.

J.D. de Jong AA

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden:

Stichting Friese Milieu Federatie
Jaarrekening 2024

Bijlage 1

Bijdrage Natuur en Milieufederaties 2024

Projectnr. NMF	Project	Opbrengsten van NMF's 2024
Algemene bijdrage 2024 NPL		€ 118.000
Totaal algemene bijdrage		€ 118.000
Projectbijdragen	Participatiecoalitie	€ 207.356
	NP Res Natuurinclusief	€ 4.400
	NL2120	€ 127.353
	Boer, buur en natuur	€ 18.950
	Circulaire Economie	€ 28.800
	Kennisnetwerk groene boeren	€ 880
Totaal projectbijdragen		€ 387.739
Totaal NMF's		€ 505.739

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden: *OK*

Stichting Friese Milieu Federatie
Jaarrekening 2024

Bijlage 2

Begroting 2025

	Begroting 2025 €
Baten	
Particulieren	0
Bedrijven	0
Loterijorganisaties	0
Subsidies van overheden	799.000
Verbonden organisaties zonder winststreven	366.000
Andere organisaties zonder winststreven	
Totaal baten	<u>1.165.000</u>
Lasten	
Personeelskosten	988.495
Uitbesteed werk	6.655
Publiciteit en communicatie	750
Huisvestingskosten	45.250
Kantoor- en algemene kosten	76.850
Afschrijving en rente	14.000
Directe projectkosten	33.000
Totaal Lasten	<u>1.165.000</u>
Begroot resultaat	<u>0</u>

Begroting lasten 2025 naar doelstellingen

Uitvoeringskosten ter zake van:	
Klimaat en energie	171.021
Biodiversiteit en Natuur	191.865
Omgevingskwaliteit	169.059
Landbouw en Voedsel	370.837
Circulaire economie	220.435
Netwerk en Participatie	41.782
Totaal	<u>1.165.000</u>

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden: *JK*

Bijlage 3

Productrealisatie Provincie Fryslân

Productrealisatie provinciale boekjaarsubsidie 2024								
	begroot uren provincie	realisatie uren provincie	realisatie kosten gemaakte uren	realisatie materiële kosten	realisatie totaal	begroot subsidiebedrag provincie	subsidie bedrag na indexatie	verleend subsidiebedrag provincie
Klimaat en Energie	596	729	80.220	740	80.959	79.100	78.942	78.942
Biodiversiteit en Natuur	465	578	63.580	-	63.580	63.700	63.573	63.573
Omgevingskwaliteit	447	460	50.600	-	50.600	50.700	50.599	50.599
Landbouw en Voedsel	852	848	93.308	-	93.308	93.500	93.313	93.313
Duurzaam Leven en CE	368	390	42.900	1.819	44.719	43.000	42.914	42.914
Netwerk en Participatie	668	1.016	111.775	13.422	125.198	112.000	111.776	111.776
TOTAAL	3.396	4.094	442.383	15.981	458.364	442.000	441.118	441.118

Overzicht totale opbrengsten 2024					lasten	
	boekjaarsubsidie na indexatie	overige inkomsten	nationale postcode loterij/koepel nmfs	overheden	Totaal opbrengsten	Totaal lasten
1. Klimaat en energie	€ 78.942	€ 39.384	€ 213.397	€ 17.025	€ 348.748	€ 361.593
2. Biodiversiteit en Natuur	€ 63.573	€ 170.827	€ 10.042	€ 138.685	€ 383.127	€ 372.220
3. Omgevingskwaliteit	€ 50.599	€ 20.389	€ 26.319	€ 104.299	€ 201.606	€ 198.994
4. Landbouw en Voedsel	€ 93.313	€ 27.517	€ 153.240	€ 422.668	€ 696.737	€ 720.233
5. Duurzaam Leven en Circulaire economie	€ 42.914	€ 139	€ 34.328	€ 13.028	€ 90.409	€ 90.749
6. Netwerk en participatie	€ 111.776	€ 32.312	€ 48.241	€ 59	€ 192.389	€ 169.010
Totaal	€ 441.118	€ 290.568	€ 485.567	€ 695.763	€ 1.913.016	€ 1.912.799

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden: *dk*